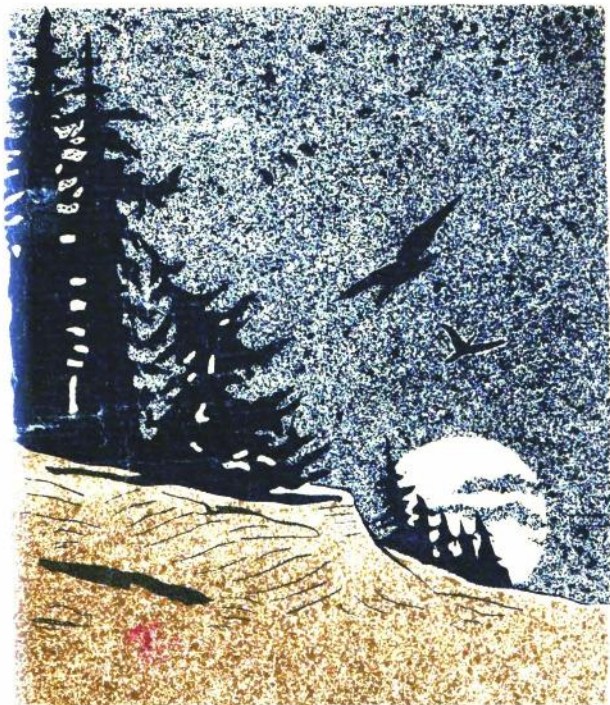

БОГДАН ЛЕПКИЙ

ВИБІР ВІРШІВ

Sydney Yanchak
5127 Bingham
Dearborn, Mich.

БОГДАН ЛЕЛКНІЙ

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

ВИБІР ВІРШІВ

ВЕЦЛЯР 1921

ВИДАВНИЦТВО „СТРУЯ“

Друкарня Шарфого у Вецлярі.

Мій спів.

Давувшся, чому мій спів
Не той, що був колись.
Давися! Сльози ріками
По краю розлились.

Сторощені гаї, ліси,
Замовкли солов'ї,
Змінялися, я знаю це,
І співанки мої.

Не цвістят квітам на снігах
Коли мороз давить,
Не тішиться й мені в піснях,
Коли душа скимить.

Життя, мов скрипку музикант
Строїло все мене —
Сумний мій спів, товаришу,
Бо все кругом сумне.

Мрії розвіяні і недомріяні,
Радости, бачені в сні,
Квіти столочені, сльози розкочені,
Я перелю в пісні.

Наї не кінчаються, в пісні пишаються,
Хоч проминули в життю, —
Той, хто їх виплекав, виспівав, виплекав,
Радо спічне в вабуттю.

Заспів.

Колисав мою колиску
Вітер рідного Поділля,
І вливав на сонні вії
Степового запах зілля.

Колисав мою колиску
Звук підгірської тримбіги,
Що від неї зорі меркнуть
І росою плачуть квіти.

Колисав мою колиску
Голос недалеких дзвонів,
І веселий спів весільний,
І сумний плач похоронів.

Колисав мою колиску
Крик неволеного люду,
І — так в серце вколисався,
Що до смерті не забуду.

Молоді пісні.

Молоді пісні,	Я несу Тобі,
Молодечий жар,	Як сердечний дар.

Я несу тобі,
Матінко моя,
Часточку душі,
Частку свого „я“.

Батьком тих пісень
Безвідрадний сум,
Беаутішний день,
Невмолимий глум.

Матірю — туга,
А кумою — злість,

І тота жура,
Що гризе і їсть.

Що гризе і їсть
Втіху і любов. —

От який то гість
До тебе прийшов!

От який то гість
До Тебе прийшов —

Кости Твої, кість,
Крови Твої кров!

Над полем.

Над полем зяятий вітер віє
і листам гонить.

Село у мряці ледве мріє;
гень дзвонять дзвони.

Далекі, тихі, легкі звуки,
пливуть світами,

Немов калатання розпуки
до щастя брами.

Сонце гасне.

Сонце гасне за горою,
і в-провола

Світ вкривається імлою;
доколя...

Так минають дні за днями,
рік за роком.
Ближше й ближше нам до ями,
в кожному кроком.

Тая яма... темна села...
Моцний Боже!
Чи віждемося там, мила? —
Може... Може...

Весна...

Весна до нас рік-річно повертає,
Рік-річно кожне дерево цвіте.
Та серце людське раз лиш процвітає —
Коли настане веремя святе.

Скажіть, чому весну цю одиноку
Колотять бурі, слоти і гради,
Лишаючи брудну, гнилу посоку
Там, де повинні би квіти рости?

Скажіть, чому усякий з нас безбожно
Весну любови від душі жене?
Настане осінь і він жде трівожно
Її і кличе. Та вона не йде.

І лиш часом, адається, ніби чує
Її святій, незримій, легкій хід.
Глядять в вікно — а там зима лютує,
Ревуть вітри, на ріках мерзне лід.

Картина.

Намалюй мені, друже, картину,
Щоб я мав який спомин по тобі,
Намалюй мені гріб, а на гробі
Білий хрест і червону калну.

Або ні! Намалюй, мені, брате,
Наддністрянську, підгірську долину,
І вечірню, спокійну годину.
Снюю — снюю, задуману дуже.

А долиною яр нехай вється,
Глибокий, скалистий, бездонний.
А ярм най потік негомонний
По камінню шумить, ніби злиться.

Намалюй над ярм тим тернину,
І поляв і криваву і глоги,
Поміж ними пусті дві дороги,
Одну в гору, а другу в долину.

По одній, най вона іде, друже,
А по другій його пусті, брате,
Перед ними ні ліса, ні хати,
А між ними яр глибокий дуже.

Так ідуть вони мовчки в долину —
Доколя спокій, наче в гробі...
Намалюй мені, друже, картину,
Щоб я мав який спомин по тобі.

Вечірній дзвін.

Вечірній дзвін, вечірній дзвін
Лунає за горою.
Добру проклин, а злу проклин,
І вічний мир в собою.
Ось день минає, мов і не був,
Йде нічка, час спокою.
Що ти почув, що перебув,
Не забереш в собою.
Хаос вражінь, втіх і терпінь,
Танок сміху й ридання,
Від поколінь, до поколінь
Йде в море істинування.
Твоє життя, твоє буття
Одєн звук в цьому хорі;
І ти і я розвіємся,
В бездоннім, вічним морі.
Дивний танок, грізний танок,
Страшна музика грає,
Плетім вінок! Ще крок, ще скок —
І — вічність нас чекає.
Плетім вінок, плетім вінок
З хвилинь, перлин блискучих,
Щоб не замовк, життя танок
Для поколінь грядучих.
Ще крок, ще мент, і сміх й лемент,
А там — лиш знак питання.

Життя момент — малий фрагмент
В поемі існування.

* * *

Вечірній дзвін, вечірний дзвін
Лунає за горою.
Добру поклін, а злу проклін,
І вічний мир в собою.

В РОЗТОВАХ.

Наші гори.

Гей, чудові наші гори!
Гей, чудова сторона!
Відживає серце хоре,
Обновляється душа.

І, як ті вірли крилаті,
Так думки в гору летять,
В голові, як діти в хаті,
Вдержатися не хотять.

Лиш жонуть все вище, вище,
На верхи і на шпиглі,
Де чим-раз до неба ближше,
Чим-раз дальше до землі.

Ніч над Черемошом.

Висока сіра скеля,	Часом сова озветься,
Така стара як світ,	Як грішняка душа,
Під нею зямля хвиля	І в неба відорветься
Спокоює граніт.	І полетить зоря.
Над нею небо сине,	Часом лилек стрілою
Отари білих хмар,	Перешибне воздух.
І місяць небом лине,	Й окутаній імлою
І ніч — як чарів чар!	Щезає, ніби дух.

Часом сопілка в горах
Заплаче, ваквилить,
А Черемош по зворах
Шумить, шумить, шумить...

До Черемоша.

Черемоше, брате мій,
Прискори бігу!
На хребет холодний твій
Я пускаю, як-стій,
Сплав важкий — тугу!
Сплав важкий — тугу...

Гей тяжка, тяжка вона,
Як цілі ліси!
Де бездонна глибина,
Де підводна скала,
Там її неси!
Там її неси...

На лодці.

Пливши, моя лодко, по філі
В спокійну, вечірню годину.
Вже мля, ніби сні легкокрилі
Снуються й лягають на скелі, —
Неси мене, лодко, в даль сину!

Он, видиш, як гори дрімають,
А хмари, в мряки, як думи
Від гаю до гаю літають,
І шепчуть їм щось і співають
Високих ялиць сумні шуми...

Чомуж би й мені, моя лодко,
Не мож на хвилину заснути,
І спати спокійно, солодко?
Чомуж би й мені, моя лодко,
Не вільно життя позабути?

Ні, не видержу я!

Ні, не видержу я!
Як дитина мала,
На шовкові положуся трави.
Хай забуду на-мить,
Що тут треба нам жить,
Треба хати, одежі і страви.

Заспівайте, пташки,
Нахиліться, квітки!

Повій, вітре, в зеленого гаю!
Хай дитячі літа,
Молодече життя
На хвилину собі пригадаю.

Хай згадаю той час,
Що на-віки погас,
Час безмежної, вільної волі,
Як русявим хлопцям
Я тинявся тут і там
Сам оден по широкому полі.

Як дзвонили мені
Ті дзвіночки пільні,
І як грали потоки сріблесті,
Як весь божий простір,
Від землі аж до вір,
Зливав чари на мене пречисті.

І хоч чар той мннув,
Так мннув, мов не був,
Хоч я нині зісім відмінився —
Заспівайте, пташки,
Нахиліться, квітки,
Щоби я сам собі хоч приснявся.

Щоб явився мені,
Як в казочному сні,
Вік свябоди і час задовілля —
Заспівайте, пташки,

А ти, дубе, шуми
І на мене хили своє гілля.

Така чудова нічка.

Така чудова нічка,
Неначе сон о раю.
Чи єсть що краще в світі —
Йй Богу! я не знаю!

Хотілось би вселенну
До серця пригорнути,
Що гарне — пам'ятати,
А що лихе — забути.

Йй кричати: „зупиніться
Часу бездонні ріки!..“
Ах гори! Хоч присніться,
Коли засну на-віки.

До одинокої ялиці.

I.

Громом розбита ялице,
Гень на верху, одинока,
Рідна моя ти сестрице,
Горда й висока!

Скільки пісень ти навчила .
Птахів весною, в розмаю!

Птахам цим виресли крила,
Світом бувають.

Тиж осталася самотна,
З лоном розбитим від грому...
Близька ти, сестро скорботна,
Серцю мойому.

II.

Громом розбита ялице,
Гень, на верху, одинока!
Рідна моя ти сестрице,
Горда й висока!

Скільки казок ти сказала,
Квітам, що цвіли при тобі,
Нині самотною стала
В тихій жалобі.

Квіти на сонці зівяли,
Трави вода замулила,
В-коло каміння і скали,
Пустка, могила...

Як шумно філя грає.

Як шумно філя грає,
Як бьстро в діл біжить!
Весельце філю крає,
А плесо мерехтить,
як жемчуг.

Весельце філю крає,
З човна несеться спів,
По берегах лунає
Мельодія без слів —
На весь луг.

„Керманчу, соболу!
Звідкіля ти, і хто?“
„Я — каже — сум, син болю,
Я знав тебе давно,
я твій друг.“

Як шумно філя грає,
Як быстро в-діл біжить!
Усе, що в — минає,
Мінється, мерехтить,
як жемчуг.

Лиш смуток не минає
І не вмарає сум.
Над світом так літає,
Як над рікою шум,
смутку дух.

Студена хвиля плеще.

Студена хвиля плеще
Об круті береги,
І очерет шелеще,
А хвиля плеще, плеще

І беться без ваги
Об камінь.

На хвилі місяць грає
Сімфонію без слів.
З хвиль кучері сплітає,
Жемчуг переливає,
Сімфонію без слів
Співає:

„Чарівна ніч, чарівна!
Над річеньку ходім.
Ти будеш як царівна,
Русалкам водним рівна,
Ріка буде наш дім,—
Ходімо!“

І ми пішли.

І ми пішли. Пішли над твою річку,
Що звесь чуттям, коханням, і тугою,
І ми пішли в осінню, тиху нічку,
Гень від людей, і потонули там
на саме дно.

Й побачили ці пишні диво-квіти,
Яких не бачити нікому на землі,
І радувались ними, тишились як діти,
І грались в піжмурки у млі
із жемчугів.

Пощо ж ви в річку невід запустили,
Пощо на світ з глибин добули нас?
Щобш жили ми з вами і тужили
Чекаючи, пок' не наспіє час
зійти у гліб?

Гори мої гори.

Гори, мої гори,
Зелений розмаю,
Хоч вже стільки літ минуло,
Я про вас гадаю.

Вачу кожную стежку,
Чую кожную річку,
Не одну я про вас, гори,
Передумав нічку.

Не одну я нічку
З собою балакав,
Коли-б не цей свий волос,
То може-б і плакав.

Коли-б не цей волос
Горем побілілвѣ,
Може-б до вас мої мисли
Пташкою летіли.

Пташкою летіли,
Хмарою упали,

Там, де наші серця райським
Квітом процвітали.

О С І Н Ь.

Останній птах в вирій летить.

Останній птах в вирій летить,
Остання квітка вяне.
Листками вітер шелестить,
Немов говорить: цвѣть! ах цвѣть!
Тепер спокій настане.

Що процвітало на весні,
Гарячим літом спіло,
Шукало прожитку собі, —
Тє, в осени, у боротьбі
Із смертю змарніло.

З краси й приман обдертий цвіт
Конає на болоні...
Такий то вже цей божий світ!
На все, що лиш діїде до літ,
Смерть покладе долоні.

Відчинилися небесні шлюзи.

Відчинилися небесні шлюзи,
День і ніч дрібонький дощ паде.

Жде листок останній на галузш,
Поки вітер його відорве.

Жде листок останній і в тривоги
На обдертій гелячці дріжать...
Ах! Хіба і ти, листочку вбогий,
Й ти також бажаєш вічно жить?

Вянуть квіти.

Вянуть квіти, листя рідне,
Небо меркне і біліє,
Як зіниця, що поблідне
Нім завмре і скамяніє.

Поле в млі, як в домовні
Під покривалом небощик.
Смерк лягає по долині,
З неба накрапає дощик.

На розпутьті хрест дрімає,
На хресті ворона краче —
Осінь стернями блукає
І за літом гірко плаче.

Жаль їй квітів, що звялила,
Жаль землі, що в смутку нме —
Білі руки заломила,
Понад полем йде і вис.

Під шпихлером.

Надбігла хмара чорна і закрила
Останній клапоть неба. Ніч і мла,
Як птаха хижка, чорнокрила
На землю каменем лягла.

І не доглянеш, де хліа, а де хата,
Де річка весь, а де чорніе млин,
Де хрест стоїть, а де верба кріслата
Втомившись хилиться на тин.

І не доглянеш, де богач, де бідний,
Де пан, а де комірниця-вдова.
У коршмі каганець погас послідній
І починається владіння сна.

Під шпихлером громадським на колоді
Вартівники святого сонця ждуть.
Розмовою полошать сон та — годі!
Скотелися на землю і хропуть.

Заснуло все. Часом лиш пес завне,
Або соня зловіщо заскиглить.
Осіній дощ на церкві баню мие
І хрест на цвинтарі скрипить.

Гостина.

Глибоким, тихим вснуло сном,
Усе кругом.

Лиш вітер ще під вікном
Сумний псалом.

Крізь шибби невиразно чуть,
То там, то тут,
Як краплі дощові падуть,
Важкі, мов ртут.

І в двері чути легкий стук.
„Стук-стук! Стук-стук!“
Таємний, добре звісний звук
Назримих рук.

„Хто йде?“ — Питаюся зі сна.
„То я, то я,
Твоя товаришка давня,
Нудьга, нудьга.“

Гість.

(Малюнок.)

Глухе, бездушне отупіння
Напало землю. Цвіти шруть,
Поля байдужно снігу ждуть,
А хмари висять, як каміння.

Часами вітер надбіжить
Туман стурбує і розвіє.
Село в долині бовваніє
І п'яним сном дрімає-спить.

Погасло світло. Зачинялись
На засув двері. Вірні пси
В солому з ухами зарились.
Лиш блуд блукає по межі.

Лиш стежкою понід плотами
Йде голод — сіл щорічний гість.
Держить в руках мужицьку кість
І грівно взирає очами.

Журавлі.

Видиш, брате мій,
Товаришу мій,
Відлітають сірим шнурком
Журавлі в вирій.

Чути: кру! кру! кру!
В чужині умру,
Закв море перелечу
Крилонька вітру.

Мерехтять в очах
Безконечний плях,
Гине, гине в сніх змарах
Слід по журавлях.

Коли в саді.

Коли в саді листок останній зжовкне
І цвіт останній у городі звяне,
Коли остання пісня в полі змовкне
І осінь пізна і глуха настане —
Тоді згадаєм все, що було мило
І від життя сховалось до могили.

Тоді згадаєм тії первоквіти,
Що так несміло весну зустрічали,
А ми в саду, як ті невинні діти,
Весело граючись квітки зривали,
І в білу вазу клали їх, як в трумно —
Тоді згадаємо — й буде нам сумно.

Тоді згадаємо кождіське слово,
Що з серця вишло і у грязь упало,
А хоч цвіло і пахло так чудово,
І хоч коханням, мов росою с'яло,
Ми попри його перейшли байдужно —
Тоді згадаємо й буде нам тужно.

Цить!

Море пожовклого листя,
Повінь зівялих квіток.
Бачу, а може лиш сниться,
Тихий, двинтарний куток.

В мраці сіріє могила,
Хрест на могилі скрипить,
Біля хреста, — моя мила,
Клякла і молиться. Цвѣті

Прийдуть задушні дні.

Прийдуть задушні дні. Родичам діти,
Братові сестри і другові други
Останні кинуть на могилу цвѣти,
Як доказ пам'яті, любови й туги.

Настане ніч й квітки почнуть казати
Мерцям про світ, котрий вони лишали,
І про людей, яких прайшлоє пізнати,
Заки їх смерть загнала до могили.

І скорше час буде для них менати
На цій розмові тихій і сердечній,
І менче скучно їм буде лежати
В цій темряві глибокій, безконечній.

Перший сніг.

Тихо, легко і спровола
Більшій сніг паде як з сита;
Вже ціла земля докола
Ним прикрита.

Заблілися діброви,
Сосни, берести і дуби
Вже дістали для обнови
Білі чуби.

Порівнались людські ниви:
Кривди в поділі не слідно.
Всюди тихо мовчально,
Всюди бідно.

І гроби там під горою,
Що їх смерть так пильно рве,
Вітер білою габою
Рівно крив.

Вже мабуть і цю дорогу,
Що по ній ми ходим було,
Снігом занесло небогу,
І — вадуло.

Finale.

Розжалобилася душа
У смутках непомірних,
Що збулась радості життя,
І що опущена, сама
Йде по полях безмірних.

Йде в пізну осінь. Сніг паде
І в сірій грязі тає.
Ні тут, ні там, ніде, ніде,

—
Ніхто, нічо, ти не жде,
Ніхто ти не знає.

Довкола неї тишина,
Така що дзвоном дзвонить,
Така бліда, така німа,
Що в ній нічо, нічо нема,
Лиш смуток сльози ронить.

Лиш з тихим шелестом на шлях
Падуть листочки бідні.
Як той знечеви вбитий птах...
Падуть вівсім, зівсім оттак
Надій листки послідні.

З А Л Ь Б О М У.

Я знаю.

Я знаю, що нема мені
Між вами місця, браття милі.
В життя бурливій товквітні,
Як сироти ідуть пісні
Застукані, безсилі.
Та ярмарок отсей марний,
Колись таки скінчиться.
Настане свято. І давний
Поет, мов сон якийсь сумний
Колись комусь присниться.

Жаль.

Як мені вас жаль,	Як мені вас жаль,
Як жаль,	Як жаль,
Лятки летючі	Ви слези жгучі,
В бурі — тучі,	З серця йдучі,
У незнану даль.	Кервані, мов кораль.
Як мені вас жаль,	Як мені вас жаль,
Як жаль,	Як жаль,
Гадки дрімучі,	Ви, душі мручі,
Як падучі	Дармо ждучі
Роси в море фаль.	Щастя. Ах, як жаль!

1914 — 1920.

Спочинь серце на хвилину.

Спочинь, серце, на хвилину
В північну годину,
А я думкою далеко,
Далеко полину.

А я думкою полину
В рідну Україну,
На велике пожарище,
На чорну руїну.

Там буду я припадати
До кожної хати

І, що вона перебула
Буду ї питати.

І, що вона перебула
І, що вона чула,
Щоби кривда безпам'ятно
В світі не минула.

Пожовкло листя.

Пожовкло листя. Смерть і тлінь,
Бездонний біль.
Летить в село з далеких піл
Червоний кінь.

Без ховстів, без сідла біжить,
Їзця агубив.
З дороги уступаєсь, хто жив!
Червоний кінь біжить.

Хтось мене кличе...

Хтось мене кличе, хтось мене
З тихої хати пріч жене.

З тихої хати гонить пріч
В поле незнане, в темну ніч.

Хтось мені шепче: „Бачиш — ліс!
Де твоя шабля, де твій кріс?”

Предківську шаблю ржа гриве,
Внук ї на ярмарок везе.

З кріса стріляє до ворон,
А ворог пре в усіх сторон.

Вже чути войки, вже видно кнут —
А ти ще тут? а ти ще тут?”

Хтось мене кличе, хтось мене
З тихої хати прич жене.

Не знаю, хто і звідки ти,
А мушу йти, а мушу йти.

Приснились нам, приснили.

Приснились нам, приснили
Сни якісь за могили.

Огненні і криваві
Великі сні о славі.

Чи тії сні лиш сняться?
Чи може раз здійсняться?!

Де єсть твій дім?

„Де єсть твій дім, твій тихий дім?
Скажи, мій любий брате...”

„Ударив нагло ясеній грім,
Спалив мій дім, звалив мій дім,
Нема де змувати.”

„Де твоя жінка, діточки,
Де вірна челядина?“
„Он, бачиш тії могилки?
Скиглять вітри, летять галки,
Отсе моя родина.“

І в мене був свій рідний край.

І в мене був свій рідний край,
Цвіли там квіти у діброві,
Шумів тасмну пісню гай,
Збіжжа стеллилася чудові
На паску і на короваї...
І в мене був свій рідний край.

А нині там земля порита,
Біля рова стрілецький рів;
Квітки столоччля коншта,
Ліс поторощений счорнів,
Пшениця, ніби градом збита —
Щаслив, хто бачив й не здурів!

І в мене був свій рідний край,
Хати в садочках потапали;
Коли настав чудовий май
І соловейки заспівали,
Здавалось — не земля, а рай.
І в мене був свій рідний край.

А нині в сіл сліду немає, —
Де хочеш, вітре, там гуляй.
З могили череп взирає,
Хрести стоять, як чорний гай,
Між нами смуток похожає,
І слъози ллються, як Дунай.

О краю мій! Святоїруїно,
Новітня Трѳа в попелах!
Перед тобою гну коліно
І кличу: Боже в н-бесах,
За кров, за муки, за руїну,
Верни, верни нам Україну!

Верни нам нашу прежню волю,
І добре імя нам верни,
Людськю кривдою важкою
Землі святої не скверни,
Досить вже кривди, муки й болю —
Верни нам вітчину, верни!

Ой колосися, ниво, колосися.

Ой колосися, ниво, колосися
Колоссячком зі злата!
Не даром ріки крови тут лилися,
Тяжка була робота.

Не даром довго грали тут гармати,
Ой грали, не вгавали!

Та прийшлося батькам свої голови дати,
Щоб діти землю мали.

Намова.

Було їх в повній збруї хлопів чотирь, —
Він сам оден, взяли і ведуть до квартири.

„Де курінь твій тепер? Говори!“ — „У полі.“

„Як і яким шляхом пустився?“ — „До волі.“

„Кілько оружжя і людей?“ — „Не багато.“

„Хто веде, який лад, як воюють?“ — „Завзято.“

„А! Мудрагель, мудрагелі!.. Послухай!.. Раджу,
Правду скорійш говори.“ А він: „Не зраджу.“

„Ах ти хахол, ти чорт! Хвба я не маю
Стричка на карк твій твердий?“ — „Знаю. Чекаю...“

В ночі.

Збудився я в ночі, —

Осінна ніч була,

Гукали, деось сичі,

Стелилася імла.

Ні місяця, ні вір,

Мов океан кругом.

Лиш вітер, нібв звір

Гукає під вікном:

Вставай, вставай, вставай!
Не час тепер на сон,
Мов рана рідний край,
Мов войк оден і стон.

Завзялась вража хлянь,
Щоб люд з землі зместя,
Куди лаш не поглянь:
Хрести — хрести — хрести!

Біліє в полі кість,
І червониться кров,
І веселиться влість,
І слюзах для любов.

Бездомний чоловік,
Іде в незнаний світ,
А скільки там калікі
А скільки там сиріт!

День темний від димів
Ніч ясна від луни, —
А кілька вже тих днів
І ночий у огни!

Вставай, вставай, вставай
Не час тепер на сон,
Мов рана рідний край,
Мов войк оден і стон.

Привид.

Бачив я в сні, чи на яві? —
Певно не змію сказати,
Може лиш хорій уяві
Божа з'явилася мати.

У золотистій кнурі
Ніби небесна цариця,
Квіти сміються до неї
Сонце до неї сміється.

Чом же у неї на лицях,
Ніби задума вечірня?
Чом же в блакітих зіницях
Туга глибока, безмірна?

Видно — вертає в дороги
В церкву свою ночувати;
Має утомлені ноги,
Має скерванлені шати.

Має у серці сто болів,
Ніби мечів сто затрутих —
Бачила там, на біій полі
Те, що не годен забути.

Ніби вертає в дороги
В церкву свою ночувати,
Має утомлені ноги,
Має скерванлені шати;

З вітром розвіяла коси,
Ніби колосся на ниві,
Гляну — Боже мій! що се?
Коси ті сиві... і... сиві!

Деж ви?

Деж ви мої рідні ниви,
Що не годен вас пізнати?
„Чи не бачиш? Порівняли
Нас шрапнелі і гранати.“

Деж ти гаю мій, розмаю,
Граби, берести, дубина?
„Розметала нас зимою
Небувала хуртовина.“

Деж поділась стріха тая,
Що до неї я без стриму
Все спішався, мов до мами?
„Де? Питайсь огню і диму.“

Деж батьків моїх могили,
Гень за церквою у гаю?...
Цитьте! Цитьте! Бракло сили,
Щоб дослухати до краю.

Передвічна туга.

Передвічна туга,
Вірная подруго,

Возьми, возьми серце в жмені,
Сціпи його туго!

Най воно поборе
Своє власне горе,
Бо по світі розлилася
Недоля, як море.

Де тільки не стану,
Де оком не гляну,
Всюди, всюди бідні люди,
Ніби квіти вянуть.

Тут мати з розпуки
Заломлює руки,
А там дідусь сивесенький
Пращає онуків.

„Летіть, пташенята,
Де грає гармата,
Серед крові лист дубовий
Вся ваша заллати.

Летіть ви світами
Від батька-від мами,
Гоніть славу кривавую
Чорними шляхами.

Гоніть ясну славу,
Бийтеся за справу,
Ми з голодом і в холодом
Матимем розправу.

До дому прийдете,
А нас не знайдете,
На вгарищах, попелищах
Шукати нас мте.

Або на чужині
При лихій годні,
В непривітній сторонці,
В чужій, домовині.“

.

Передвічна туга,
Вірная подруго,
Возьми, возьми серце в жмені
Оцінь його туга.

Щоб воно терпіло,
В терпінню не мліло,
Щоби в груди не вкрвалось,
Не збожеволіло!

Возьми мене.

Возьми мене з собою,
Книга тобі напою
Студеною водою.

Напою, окульбачу,
Всімільнуся і заплачу,
Таку вже мало вдачу.

В кульбаку скоту з-заду
Й за спивною присяду:
Не бійся! — я не впаду!

Їздець я знаменитий.
Хоч шлях новий, невбитий
Мчу, мов несамовитий.

І з лука і з рушвиці
В лету стріляю птаці,
Вірля й перепелиці.

Товарища такого,
Ти не знайдеш другого,
Бо другів днесь не много.

Дістанеш в серце кулю,
На сон повіки стулю
І до землі притулю.

Возьми мене з собою,
Мій стрільче, мій герою
Возьми, возьми — смерть свою!

Сніжок.

Мов лебедяний пух паде
Дрібний сніжок зпровола.
Як збудишся — то вже буде
Білесенько докола.

Вже не доглянешь тих ровів,
Котрими смерть ходила,
І чорну месть й червоний гнів
З собою скрізь водjala.

І не спізнаш, де ворог апав,
А де товариш вірний,
Бо білий сніг їх вколисав
У сон трівкий, безмірний.

Чим хто в них жив, хто що любив,
За що боровся в бою,
Дух прощення на вік прикрив,
Пеленою сніжною.

* * *

Опрощення великий дух,
Любови дух й покори,
Мов непорочний снігу пух
Зрівнає доли й гори.

В тиху нічку.

В тиху нічку ясна пані
Ходить нашими полями.
Діядем горить на скрані
Невгасимими огнями.
Де не стане, де не гляне
Мерехтить, кругом заграва.
Як спокійна ніч настане,
Нашим полем ходить слава.

В нашім полі гріб при гробі;
Чи це лан, чи цвинтарище?
А вона при кожнім гробі
Клонить голову все нище.

З голови проміння ясне
На могилу кожну кане,
Ніби вірка, що не гасне,
Ніби квітка, що не вяне.

Від могили до могили
В ніч маєву слава блудить
Й на гробах, тих, що боронили
Слави й волі, жемчуг губить.

„Спіть, — говорить — добрі люди,
Най вам сниться щастя й воля.“
В тиху нічку слава блудить
Між гробами серед поля.

Вороне чорний.

Вороне чорний! ти з якого краю
Линеш?... „Кров! кров! кров!“...
Тако я вже знаю.

Вітре, чого ти так сумно й ровбільно
Внеш?... „Шу! Шу! Ш-нур!“...
Пст! говорити не вільно.

Річко, чом плесо твоє так рум'яне...?
Га! Розумію.

Випливаєш з рани.

Ударте в дзвін.

Ударте в дзвін, ударте на тривогу!
Таж від диму сонце тьмить ся,
Нарід гине, світ валить ся,
Пожалуйтеся Богу!

Наї знає Він, як тяжко ми страдали!
Як за нашу кров і рани,
Нам дали нові кайдани,
Вийте в дзвін!...

Нема... Забрали.

В тисячний день війни.

Бачив я дзвіний похід,
Бачив — й не збожеволів!
З заходу сонця на схід
Йшла скорбних тисяч днів.

Кожний — не день, а мов вік,
Вік у трівозі, в нудзі.
Кожний неначе волік
Камінь млинський при носі.

Чола порті, мов лан
Плугом стальним в осени,
Груди, — неначе курган,
Серця — якісь страшні сні.

Де ваші руки? — Нема!
Де ваші ноги? — Пішли!
Хто вам кров явсав? — Зима.
Де ваша сила? — Ввiali!

Йдуть, аж земля стугонить.
Яма могильна їх слід,
Збіжжя за ними горить,
Води стинаються в лід.

Тьмиться синява небес,
Пітьма і пустка кругом,
Ненагодований пeс
Вне в ночі за селом.

Глянув ліс — всох, онімів.
Місяць зарнув — і поблід...
З заходу сонця на схід
Йшла скорбних тисяча днів.

* * *

Коли-б я мала, коли-б я мала
Та ластовинні крила,
Мене-б від тебе не відорвала
Ніяка в світі сила.

За гори-ріки, за гори-ріки
Летіла-б за тобою,
А так, мій милий, мабуть на віки
Зостанусь сиротою.

На святій вечір.

Смеркається. Ослизлий день
Між мурами конає.
В печі червоний блис огонь,
А в сінях вітер грає.

Той тихий і сумний настрій
Несе мене світами,
І я лечу на крилах мрій
До батька і до мамі.

.

Свіжок паде, як срібний пух,
Мороз малює квіти;
Накритий стіл, в куті дідух,
Пустують в сіні діти.

Знайшли собі свистуни горіх
І сміють в перегоні;
Ляцять в ушах діточий сміх.
З дзвіниці дзвонять давони.

Гей, кільки то минуло літ!
А я так добре чую

Кожухів шелесть, скрип чобіт,
І щирю пісню твою.

Далекий світ, великий час,
Плявуть літа рікою,
А я все памятаю вас,
Як йдете в колядою.

Ще й нині чую, як Юрко
Співає: „Бог предвічний“,
Як сопраном пищить Федько
Васком реве Зарічний.

Скриплявий наболілий спів,
Такий, як хлопські груди.
Та хто його раз зрозумів
До смерті не забуде.

Ще й нині воджу, як Федір
„Вінчоване“ голосить.
Втворились двері на розтаір
І батько в хату просить.

І починається річна
У пан-отця гостина.
Ціле село однається,
Немов одна родина.

Засіли газди на лавках,
Найстарший на покуттю.
Тріщать склянки в сільнях руках;
На стелю мечуть кутю.

Говорять, що важкі літа,
Не вродили ячмені,
Що правди їм ніде нема,
І — ватискають жмені.

Говорять, — а слова летять
Молитною до Бога.
Та чи дійдуть, чи долетять?
Щаслива їм дорога!...

Далекий світ, великий час,
Пливуть літа рікою,
Гей! Що чуната там у вас?
Чи йдете в колядою?

Чи ще живий Федір, Юрко,
І мій сусід Зарічний?
Чи й нині як колись, давно,
Співають: „Бог предвічний?“

Чи й нині меретять зірки
Над хаткою старою?..
Г-й, краю мій, не знаєш ти,
Як тужу за тобою!

Intermezzo.

I.

Коли умру і в тихім гробі ляжу,
Щоб безконечний сон в бездонній пітьмі спити,

Остануться пісні, ті будуть говорити
Об тім, чого тепер нікому я не скажу.

І не одно чуття, що я вдавнив у собі,
Бажання неоднo, знічене судьбою,
Воскресне в тих піснях — і буде як весною
Той самопадний квіт на позабутім гробі.

II.

Неси в душі свою найкрасшу думу,
Свою сердечну мрію золоту,
Шляхом життя, посеред крику й шуму
У вічності глибоку самоту.

А ідучи, не розсипай проміння,
Не обтрясай небесної роси,
Щоби в момент найбільшого терпіння
Мав ти світило вічної краси.

III.

Подруго моя мила,
Я знаю — тужиш ти.
Так щож! Не моя сила
Полекшу принести.

Між нами річка крови,
Між нами море сліз.
Деж той човен любови,
Щоби нас перевіз?

IV

Не вжеж піду я сам-на-сам
 Доріжкою пільною
 І вітер лиш заплаче там
 Й заскавулить за мною?

Не вжеж в якійсь чужій землі
 Мене у гріб заршють
 І хрест березоний дощі
 В осінню ніч обмиють?

Не вжеж? О ні! Таж маю я
 Подругу вірну дуже.
 На гріб прийде поезія
 І піснею затужить.

V.

Отсе моя трагедія,
 Сердечні болі,
 До неба рад влетіти я,
 А лину до землі.

У сні я бачу ангелів,
 Добро і славу й честь,
 А збуджуся: — довкола гнів,
 І злоба, зависть, й месть.

VI.

Розійшлися дві дороги в полі
 Й не війдуться вже вони ніколи.

Розлучилися два серця вірні,
Душі дві, лихій судьбі покірні.

І пішли по двох шляхах розбіжних.
З роздрожжа по дорогах ріжних.

Поміж ними, серед роздрожжа,
Хрест остався і колюча рожа.

Докоला смерк, поля безмірні.
Розлучилися два серця вірні.

Розійшлися дві дороги в поля
Й не зійдуться вже вони ніколи.

VII.

Усьо, що злого було поміж нами,
Забудь! Забудь!
Душі згадками, ніби злими снами
Ти не троюдь!

Натомість кожну світляну хвилину,
Всі щастя дни.
У тямці, ніби дорогу перлину
Ти схорони.

Дивися, кільки в світі кривди й горя,
Що сліз в очах!
Най гарний спомин, ніби в неба зоря
Паде на шлях.

VIII.

Самотна хмарка сива
Мандрує по блакиті —
Людина нещаслива
Скигається по світі.

Куди ти, хмарко, линеш,
У гора, чи над море?
Куди ти їдеш, де згнеш,
Самотне серце хоре?

IX.

Цвітуть квітки, шумить трава,
Бренять мушки в повітру,
Немов якісь сумні слова
Летять на крилах вітру.

Немов якісь слова сумні,
Нескавані устами,
Що снілися колись у сні,
Що вмерли поміж нами.

X.

Гадали ми: зустрінемся
Ще колись в собою
В наших горах барвінкових
Під явір-горою.

Гадали ми: розцвітуться
Калинові квіти,

Ніби хвилі розіллються
Голося тримбіти.

А Черемош під Соکیلським
Загуде, заграє
Туо думу предковичну,
Яку він лиш знає.

Гадали ми: місяченько
Зійде над ялиці
І станем ми в його світлі
Срібні, яснолиці.

І станем ми яснолиці,
Мов не в цього світа,
Присняться нам, як диво-сон
Молодії літа.

Присняться нам розмріяні,
Нездійснені думи,
Ніби тії ровіяні
Полонивські шуми.

Гадали ми, думали ми,
А та наша доля
Повіяла туманами
З далекого поля.

Повіяла туманами
Бурею з півночи,
Стогнуть гори, а Черемош
Зубами скрегоче.

Сторощені гаї наші,
Поранені чола
Верхів гордих, — осталася
Руїна довкола.

Над руїною оттою
Не місяць це сходить —
Наша мрія нездійснена
Ціла в слезах ходить.

XI.

Зелений дуб стоїть посеред поля,
Мов зачарований з казок лицар,
А осторонь шумить струнка тополя
Й чолом високим до ягав хмар.

Кругом збіжжа, снів птахів, вітру шуми,
То знов зима, лиш сніг і сніг кругом;
Дуб дивиться й думає вічні думи,
Тополя клониться йому чолом.

Хотіла би листочками дрібними
Торкнутися його сильних рамен,
Так щож! Простір і поле поміж ними,
Вона одна і він стоїть оден.

Не зближить їх ні нічка з рішлина,
Ні заметіль, ні літом гураган.
Мабуть і наша доля нещаслива
Така сама, такий і наш талан.

XII.

Схонай в душі глибоко, гень, на споді
Свій їл-шний жаль і крякди почуття.
Й скажи собі: Га, що робити? годі!
Такий цей світ, таке отсе життя

Цвітуть бажання наші, мов весною
Вишневам, білим квітом викритий сад,
А злоба людська хмарою грізною
Іде на них і злість їх бе, мов град.

Та ти не бійся; грат на сонці стає,
І люта буря в ветром прогуде.
Коралями між листем запалає
Дозрілий овоч — тиха осінь йде.

XIII.

Піде в город і білі хризантеми
Сиплет в вінок, жемчужений росою,
Й питається їх: о квіти, хто ми, й де ми?
Що сталося з минулою весною?

І принеси в городу у світляцю
Вінок, що білими сплела руками,
І поклади його на ту полицю,
Де хрест стоїть між ярими свічками.

Осінький смерк і хрест її зівялі квіти,
Ось відповідь на всі твої питання. —
Ще хвиля місяць війде і освітить
Чоло твоє. — Добраніч! Спи до раня!

XIV.

Тонарешу! Люби життя,
Люби людей, природу,
А кривду кинь у забуття,
Як камінь в таку воду.

XV.

Прійди до мене. Ти не бійсь спокою,
Ні самоти, що блудить між гробами
В осінню ніч. Прійди і будь зі мною
Так як колись, колись давними днями.

Прійди до мене й принеси з собою
Арому піль, васіяних збіжжями,
Прійди з жалями, смутком і в тугую
Так як колись, колись давними днями.

XVI.

Снуйся, снуйся, нітко павутини,
по стерні!
Ніби смуток сірої години
в осені.

Ніби тії любі сни, що снились
нам колись,
Ніби спомин, що і ми любились,
й розійшлись.

Вуря.

(Виїмки з поеми).

Війна, війна! Чи в світі хто бував,
Щоб пізнав її й не проклинав?

Чи був такий, щоб і пережив,
А не тужив і сліз гірких не лив?

Порила ниви, знищила ліси
Позбавила землі добра й краси.

Не скрився перед нею в нетрах гір
Ні олень, ні медвідь, ні жиньшій звір.

Ні в скілях, ані на верхах ялиць
Не було ночі такої для птиць.

Вона пірнула в океанів глиб,
Щоб нищити життя спокійних риб.

Не пощадила навіть цвинтарів —
Здавалося: весь світ збожеволів.

І позабувши про добро й любов
Легів в покольну пропасть стрімголов,

У нас в селі нероз Михайло Швець
Оповідав про Пруса й Кенігрєць,

А було навіть кілька чоловік,
Що пам'ятали сорок восьмий рік.

І революцію і повстання Мадяр,
І Москалів, що їх прислав був цар.

Бувало чуеш й кажеш: „ні не вір
Та-ж чоловік, то чоловік, не звір.“
А нині — бачиш: гіршай від звірюк,
Від тигрів, левів і від їдких гадюк,
Аж по душі піде тобі мороз.
Де-ж ці слова, що їх учив Христос?
Де-ж ці науки про ад і про рай,
Не вжеж тепер прийшов усьому край?
Не вжеж ми знов підемо в чорний ліс,
Щоби нас волос, як звірів обріс,
Щоб пазурі нам вирости і знов,
Щоб мясо дерли ми і пили кров...?

Самотний плуг.

.
Посеред нив сторчить самотний плуг.
Незорана земля лежить в округ.
Леміш заржавів, срібне чересло
Зчорніло й диким зіллям обросло.
А деж владитель дівся? Деж ратай?
Мабуть нішов обороняти край.
Волів побили, коний взяли в трен,
Лишився плуг на полі сам оден.

Чекає, поки тут не зогниє,
Або гранат його не розібе.
Леміш іржа гризе. в чересло
Травною й диким зіллям обросло.

Одинокий.

Ніч, осінь пустка. Їжитьсь стерня,
Сухе галуззя облітає в пня.
Шумить безлистяй ліс, скиглять вітри,
Слота, імла, нудьга — подруга три.
Пібралася за руки полем йдуть
З села в село. Скучна безцільна путь.
Стрічає їх якийсь обдертий пліт,
Сухий бурян і недоцвілий цвіт.
Стрічає їх новий, розмоклий гріб,
Сліди насильства, голоду, хоріб.
Бездомний пес наїжився, біжить,
Кругом луна горять, горять, горять.
Де хата була там пустий димар
Сторчить в гору, мов кличе в неба кар.
Ні клуні, ні повітки, тільки пліт —
Під ним дідусь, без шапки, без чобіт.
Вірлиний зір, кудись у пітьму впер,
Мов ума збувся, одубів, завмер.

Лиш на устах повис тяжкий проклін,
Усі пішли, в селі оставсь лиш він.

Він не піде. Сконає краще тут,
Як біля пня відбитий вітром прут...

Луна горить, скиглять, ревуть вітри,
Слота, імла, нудьга — подруги три.

На варті.

На дроті і ровні паде імла.

Іде до тебе смуток від села,

Обдертий, босий. В сплаканих очах
Якийсь безтямний, божевільний страх.

І жалувється, мов дитя квелиць,
Що третій день село горить й горить.

Що з димом праця людська марне йде,
Що голови склонити їм ніде.

Що всюди плач людий, худоба рев,
І луск падучих стріх і тріск дерев.

Зторіла церква, впав в дзвінниці дзвін,
А кулі бють і бють з усіх сторін.

Ані в-перед тікати, ні йти в-зад,
Ні помочи ні ради. Пекло! Ад!...

І жалувється тихо і квелиць,
Кругом дами, село палахкотить.

А ти стоїш, глядиш безрадно в ліс,
І тулиш, ніби друга, замний кріс.

Зустріч.

Між дротами і між ронами, в млі
Ніби дві жінки, ніби відьми дві.

Волосся — дріг, а тіло — біла кість;
Їх погляд світ палить, їх віддих їсть.

За ними дим волочиться, мов плащ,
Падуть слова, немов каміння з пращ.

„Що робиш, сестро?“ „Кошу ніч і день.
А ти?“ „А я їду й рубаю в пень.“

„Втомилась ся?“ „ще й як! Не чую ніг
А ти?“ „Що — я! Тут чорт би ізнеміг.“

„Передше, сестро, то було не те.
Все на верху, коса їде й мете.“

А нині жовнір скрився, як борсук.
Бери його! Не чую, сестро, рук!“

„Колись війна — з краю мандруєш в край,
А нині в воду лізь й до хмар літай.“

„Богато ще роботи?“ „Чорт їх вість!
З обох боків нелюка дуже звість.“

З обох боків неімонірна лють.
Такої ще не бачила мабуть.“

„Сестрице! Перше й ми були на ті,
Кров з молоком і коси золоті.

Манили ми до себе і тягли,
За наші ласки люди в бій ішли.

А нині — бач які! Старі — старі,
Беззубі і гідкі, мов онурі!“

„І скучно стало. Ох, як скучно! Нудь!
Зівяло тіло і висохла грудь.

Снуєшся полем, ніби той науку,
Ще трохи й кошу випуєш із рук.

Кріпімєся! Завтра до роботи знов!“
Чоломкнулись чарками — в них людська кров.

Молитва.

Не дай мені, мій Боже, біля хати,
Яку в ночі ограбили злодії,
Безрадно сльози лить і налікати
Сумним псалмом пророка Єремїї!
А дай мені діждатися години,
Коли мій люд порве важкі кайдани,
Щоб я пісні, немов уста дитини,
Мов добрий лік поклав йому на рани.

Не хочу я мерцям хвалу співати,
І радостя шукати між гробами,

Не хочу я нікого проклинати
За те, що сталося tener із нами.
Не люблю слів, що мають силу їде,
Бо їдь труїти може, не ціляти, —
У самоту відходжу, трупоїде,
Щобя свій сон, великий сон доснити.

Не дай мені, о Господи совою
О півночі на цвентарях гукати,
І не кажи словами, мов мітлою,
З руїн кістки й черепа вимітати, —
Переміня мене у кнітку сину,
Осягну поранною россою,
Хай і вірве дятна й на хвилину
Хай авеселить себе її красою.

Зміст.

	стр.
Мій спів	3
Мрії розвіяні	3
Заспів	4
Молоді пісні	4
Над полем	5
Сонце гасне	5
Весна	6
Картина	7
Вечірній дзвін	8
Наші гори	9
Ніч над Черемошом	10
До Черемоша	10
На лодці	11
Ні, не вдержу я!	11
Така чудова нічка	13
До одноїккої ялиці	13
Як шумно філя грає	14
Студень хвиля плеще	15
І ми пішли	16
Гори мої гори	17
Останній птах в вирії летить	18
Відчинялися небесні шлюзи	18

	стр.
Вянуть квіти	19
Під шпіхлером	20
Гостина	20
Гість	21
Журавлі	22
Коли в саді	23
Цять!	23
Првйдуть задушні дні	24
Перший сніг	24
Finale	25
Я знаю	26
Жаль	27
Спочинь серце на хвилину	27
Пожовкле листя	28
Хтось мене кличе	28
Приснились нам, приснили	29
Де єсть твій дім?	29
І в мене був свій рідний край	30
Ой колосися, ниво, колосися	31
Намова	32
В ночі	32
Привид	34
Деж вв?	35
Передвічна туго	35
Вояьми мене	37
Сніжок	38
В таку нічку	39
Вороне чорний	40

	стр.
Ударте в дзвін	41
В тисячний день війни	41
Коли-б я мала	42
На святій вечір	43
Коли умру	45
Неси в душі свою найкрасшу думу	46
Подруго моя мила	46
Не вжеж піду я сам-на-сам	47
Отсе моя трагедія	47
Розійшлися дві дороги в полі	47
Усьо, що злого було поміж нами	48
Самотна хмарка свва	49
Цвітуть квітки	49
Гадали ми	49
Зелений дуб	51
Сховай в душі глибоко	52
Підм и город	52
Товаришу!	53
Прийди до мене	53
Снуйся, снуйся	53
Буря	54
Самотний плуг	55
Одинокий	56
На варті	57
Зустріч	58
Молитва	59

